

KAPITOLA PRVNÍ

V 33. roce šťastné vlády Ramsese XII. slavil Egypt dva svátky, které jeho pravověrné obyvatelé naplňovaly hrdostí a nadšením.

V měsíci mechir se do Théb vrátil, obtížen drahocennými dary, būžek Chonsu, který po tři roky a devět měsíců cestoval po kraji Buchten, kde uzdravil královskou dceru jménem Bent-res a vypudil zlého ducha nejen z královské rodiny, nýbrž i z pevnosti Buchten.

V měsíci farmuti pak pán Horního i Dolního Egypta, vládce Fénicie a devíti národů, Mer-amen-Ramses XII., po úřadě s bohy, jimž je roven, jmenoval svým erpatrem čili následníkem trůnu dvaadvacetiletého syna Cham-semmerer-amen-Ramsese.

Volba ta velmi potěšila zbožné kněžstvo, důstojné nomarchy, statečné vojsko, věrný lid a všechny tvory žijící v egyptské zemi. Neboť starší synové faraonovi, zrození z královny chetitské, byli působením kouzel, jež nebylo možno vypátrat, posedlí zlým duchem. Jeden syn, sedmadvacetiletý, od doby své plnoletosti nemohl chodit, druhý si přešel žíly a zemřel a třetí zešlel po otráveném víně, které si neuměl odepřít, a v představě, že je opice, trávil celé dny na stromech.

Teprve čtvrtý syn, Ramses, narozený z královny Nikotris, dcery velekněze Amenhotepa, byl silný jako býk Apis, statečný jako lev a moudrý jako kněz. Od dětství se obklopoval vojáky a ještě jako obyčejný princ říkával:

„Kdyby mě byli bohové místo mladším synem královským učinili faraonem, podrobil bych si jako Ramses Veliký devět národů, o kterých v Egyptě ještě ani neslyšeli, zbudoval bych chrám větší než celé Théby a sobě bych postavil pyramidu, vedle které by hrob Cheopsův vypadal jako růžový keř vedle vzrostlé palmy...“

Když mladý princ obdržel tak vytoužený titul erpatra, požádal otce, aby ho milostivě jmenoval velitelem armádního sboru memfidského. Na to mu jeho svatost Ramses XII. po poradě s bohy, jimž je roven, odpověděl, že tak učiní, prokáže-li následník trůnu, že dovede řídit početné množství vojska válečným způsobem. Proto byla svolána rada za

předsednictví ministra války Sem-amen-Herhora, jenž byl veleknězem největšího chrámu Amonova v Thébách.

Rada rozhodla takto:

Následník trůnu shromáždí v polovině měsíce misori deset pluků, které jsou posádkou podél čáry spojující město Memfis s městem Pi-Uto, ležícím v zálivu Sebennytském.

S tímto desetitisícovým vojskem, připraveným k boji, opatřeným vozatajstvem a válečnými stroji, odebere se následník trůnu na východ, k silnici vedoucí z Memfidy do Chetemu, na hranici země Gosen a egyptské pouště.

Současně má generál Nitager, vrchní velitel armády, která střeží brány Egypta před vpádem asijských národů, nastoupit s vojskem od Hořkých jezer proti následníkovi trůnu.

Obě armády, asijská i západní, se utkají v okolí města Pi-Bailos, avšak v poušti, aby pracovitý rolník v zemi Gosen neutrpěl újmu při své práci.

Následník trůnu zvítězí, nedá-li se Nitagerem zaskočit a soustředí a seřadí včas všechny pluky.

V táboře prince Ramsese bude přítomen důstojný Herhor, ministr války, a podá o průběhu věcí zprávu faraonovi.

Hranici mezi zemí Gosen a pouští tvořily dva komunikační spoje. Jedním byl dopravní průplav z Memfidy k jezeru Timsah, druhým silnice. Průplav byl ještě v zemi Gosen, silnice již v poušti, kterou oba tyto spoje lemovaly v půlkruhu. Ze silnice bylo skoro po celé délce vidět průplav.

Kromě umělých hranic se sousedící krajiny lišily ve všem. Země Gosen, ačkoli měla půdu zvlněnou, vypadala jako rovina, zatímco poušť tvořily vápencové pahrbky a písčité doliny. Země Gosen vypadala jako ohromná šachovnice, jejíž zelená a žlutá pole obilí lemovaly palmy, rostoucí na mezích, kdežto na červenavém písku pouště a jejích bílých pahrbcích vypadal kus zeleně nebo skupina stromů a keřů jako zbloudilý chodec.

V úrodné zemi Gosen stál na každém návrší tmavý háj akácií, sykomor a tamaryšků, z dálky připomínající naše lípy, a uprostřed něho se ukrývaly zámečky s řadami zavalitých sloupů nebo žluté hliněné chatrče rolníků. Někde se vedle hájů běhalo městečko s plochými střechami nebo nad stromy těžce vystupovaly pyramidovité brány chrámu jako skalní útesy, zdobené podivnými znaky.

Za prvním řetězem zelených vršků se objevovala holá pahorkatina, pokrytá hromadami balvanů.

Zdálo se, jako by západní kraj, přesycený hojností života, házel s královskou štědrostí na druhý břeh průplavu zeleň a květiny; ale věčně hladová poušť je příštím rokem pohlcovala a spalovala na popel.

Troška rostlinstva, bující na skalách a v písku, se držela poloh nižších, kam bylo možno vést vodu z průplavů příkopy prokopanými v náspu silnice. A tak mezi holými pahrbky nedaleko od silnice pily skryté oázy vláhu nebeskou a rostl tam ječmen i pšenice, vinná réva, palmy a tamaryšky.

Na takových místech žili i lidé, jednotlivé rodiny, jež se setkávaly na trhu v Pi-Bailu a snad ani nevěděly, že spolu sousedí v poušti.

Šestnáctého misori bylo soustředění vojsk skoro dokončeno. Devět pluků následníka trůnu, jež se měly postavit proti asijské armádě Nitagerově, shromáždilo se již na silnici nad Pi-Bailem s vozatajstvem a částí válečných strojů.

Jejich pohyb řídil sám následník. Zorganizoval dva sledy zvědů, z nichž vzdálenější měl sledovat nepřítele, bližší pak měl střežit vlastní armádu před napadením, jež bylo v tomto okolí, plném pahorků a úžlabin, reálně možné. Ramses sám za týden objel a přehlédl pluky, pochodující různými silnicemi, a bedlivě pečoval o to, aby vojáci měli v pořádku zbraně a na noc teplé pláště a aby ve vozatajstvu měli dostatek sucharů, masa a sušených ryb. Kromě toho rozkázal, aby ženy, děti a otroky příslušníků vojska, jdoucích na východní hranici, převezli průplavem, čímž se vozatajstvo zmenšilo a pohyby vlastní armády usnadnily.

Nejstarší generálové se obdivovali znalostem, nadšením, horlivostí a opatrností následníka trůnu, nade vše pak jeho pracovitostí a prostotě. Svůj početný dvůr, knížecí stan, vozy a nosítka ponechal v Memfidě a sám v odění prostého důstojníka jezdil od pluku k pluku, koňmo po asyrském způsobu, doprovázen dvěma pobočníky.

Takto bylo soustředění vlastního vojska provedeno velmi rychle a armáda stála ve stanovenou dobu před Pi-Bailem. Jinak tomu bylo s princovým štábem a řeckým plukem, který ho provázal, a s několika válečnými stroji.

Štáb, shromážděný v Memfidě, měl cestu nejkratší, a proto vyšel nejpozději, doprovázený ohromným vozatajstvem. Skoro každý důstojník (byli to synkové ze znamenitých rodů) měl nosítka se čtyřmi černochoy, dvojkolou vojenskou káru, nádherný stan a množství truhlicek se šatstvem a jídlem a nádob plných piva a vína. Kromě toho se za důstojníky vypravila četná společnost zpěvaček a tanečnic s hudbou; z nich pak každá jako velká dáma musela mít vůz, tažený jedním nebo dvěma páry volů, a nosítka.

Když se tyto davy lidí vyhrnuly z Memfidy, zabraly na silnici víc místa než armáda následníka trůnu. Postup byl tak pomalý, že válečné stroje, jež zůstaly na konci, vytáhly o celý den později, než zněl rozkaz. K dovršení všeho, když zpěvačky a tanečnice spatřily poušť, zde ještě nikterak hroznou, dostaly strach a daly se do pláče. A tak bylo nutné k jejich upokojení předčasně zastavit, rozbít stany a uspořádat představení a potom hostinu.

Noční zábava za chládku pod hvězdnatou oblohou, na pozadí divoké přírody, se tanečnicím a zpěvačkám tak zalíbila, že prohlásily, že nadále budou vystupovat jen na poušti. Když se mezitím následník trůnu dověděl o chování svého štábu, vydal rozkaz, aby byly ženy co nejspěšněji vráceny do města a aby byl pochod urychlen.

U štábu se zdržoval také důstojný Herhor, ministr války, avšak pouze jako pozorovatel. Nevezl s sebou sice zpěvačky, ale členům štábu nic nevytýkal. Dal vynést svá nosítka do čela průvodu a podle jeho postupu se pohyboval vpřed nebo odpočíval ve stínu velkého vějíře, kterým ho chránil jeho pobočník.

Důstojný Herhor byl muž asi čtyřicetiletý, silné postavy, nepřístupný. Málokdy promluvil a také málokdy na někoho pohlédl zpod sklopených víček.

Jako každý Egyptan měl obnažené ruce a nohy, odhalená prsa, na nohou sandály, kolem beder krátkou sukénku a zpředu bíle a modře pruhovanou zástěrku. Jakožto kněz si holil vousy i vlasy a nosil přes levé rameno přehozenou pardálí kožešinu. A jako voják nosil na hlavě malou přílbu tělesné stráže a pod ní šátek, rovněž bíle a modře pruhovaný, který mu spadl až na krk.

Na krku měl trojitý zlatý řetěz a pod levou paží ve výšce prsou krátký meč v drahocenné pochvě.

Jeho nosítka, která neslo šest černých otroků, doprovázeli neustále tři muži: jeden z nich nesl vějíř, druhý ministerskou sekeru a třetí skříňku s papyry. Byl to Pentuer, kněz a ministrův písař, hubený asketa, který si ani za nejmětšího vedra nepokrýval oholenou hlavu. Pocházel z lidu a přes svůj nízký původ zaujímal pro své výjimečné schopnosti důležité místo ve státě.

Ačkoli ministr se svými úředníky byl v čele průvodu štábu a do jeho postupu se nemíchal, přece věděl, co se děje za ním. Každou hodinu, ba někdy i každou půlhodinu přistupoval k hodnostářovým nosítkám buď nižší kněz, obyčejný „sluha boží“, nebo nějaký opozdilý voják, tu zas prodavač nebo otrok, který jakoby mimochodem prohodil nějaké slůvko, když zdánlivě lhostejně míjel tichý ministrův průvod. Toto slůvko

Pentuer někdy zaznamenával, nejčastěji však si je pamatoval, neboť měl neobyčejnou paměť.

Těchto maličností si v hlučném davu družiny nikdo nevšímal. Důstojníci, synové ze vznešených rodin, byli příliš zaneprázdněni neustálým pobíháním, hlučným hovorem nebo zpěvem, než aby si povšimli, kdo se přibližuje k ministrovi, a to tím spíše, že po silnici nestále proudilo velké množství lidí.

15. misori družina následníka trůnu i s důstojným ministrem strávila noc pod širým nebem ve vzdálenosti jedné míle od pluků, jež se již řadily v bojový šik napříč silnice za městem Pi-Bailem.

Před první hodinou ranní, která je šestou hodinou našeho času, pahorky v poušti zřítověly. Vyhouplo se nad ně slunce. Růžové světlo zalilo zemi Gosen a městečka, chrámy, zámky velmožů i hliněné chatrče rolníků vypadaly jako jiskry a ohničky, zapálené najednou uprostřed zeleně.

Záhy zalila západní obzor barva zlata. A zdálo se, že zeleň země Gosen se taví v zlatě a nespočetnými průplavy že místo vody proudí tekuté stříbro. Avšak pahorky v poušti ještě víc zřítověly a vrhaly dlouhé stíny a tmu na písek i na rostlinstvo.

Stráže stojící podél silnice mohly za průplavem dobře vidět pole lemovaná palmami. Na jedněch se zelenal len, pšenice a jetel, na jiných zlátl dozrávající ječmen druhé setby. Současně začali z chat, skrytých ve stromoví, vycházet do práce rolníci, nazí, barvy měděné, jejichž celým šatem byla sukénka přes bedra a čapka na hlavě.

Jedni směřovali k průplavům, aby je čistili od bahna, nebo aby čerpali vodu a vylévali ji na pole pomocí konstrukcí, podobajících se břevnům u studní. Jiní se rozptýlili mezi stromovím a sbírali zralé fíky a hrozny. Míhalo se tam množství nahých dětí a žen v bílých, žlutých nebo červených košilích bez rukávů.

V celém okolí panoval čilý ruch. Ve vzduchu pronásledovali dravci pouště holuby a kavky země Gosen. Podél průplavu se houpala skřípající břevna s okovy životodárné vody a lidé, sbírající ovoce, se objevovali a zase mizeli v zeleni stromoví jako barevní motýli. A v poušti, na silnici, se to začalo hemžit vojáky a jejich služebníky. Tryskem přejel oddíl jízdy ozbrojené pikami. Za nimi pochodovali lučičtíci v čapkách a sukénkách; v rukou nesli luky, na zádech toulce a u pravého boku měli široké tesáky. Lučičtíci provázeli prakovníci, nesoucí torby s náboji a ozbrojení krátkými meči.

Sto kroků za nimi kráčely dva malé oddíly pěchoty; jeden byl ozbrojen kopími, druhý sekerami. Všichni nesli v rukou čtyřhranné štíty, na

prsou měli silné kazajky, jakési pancíře, a na hlavě čapky a šátky, chránící krk před úzehem. Čapky a kazajky byly pruhované modře a bíle nebo zase žlutě a černě, takže vojáci vypadali jako velcí sršní.

Za přední stráží, obklopena sekerníky, se sunula nosítka ministrova a za nimi, v měděných přilbách a pancířích, šly řecké roty, jejichž pravidelný pochod připomínal údery těžkých kladiv. Vzadu bylo slyšet skřípání vozů, po straně silnice se snažil projet vousatý fénický obchodník v nosítkách, zavěšených mezi dvěma osly. Nad tím vším se tetelil oblak zlatého prachu a všudy přítomné vedro.

Náhle přicválal od přední stráže jízdní vojn a oznámil ministrovi, že se blíží následník trůnu. Jeho důstojnost sestoupila z nosítek, a v témž okamžiku se na silnici objevilo několik jezdců, kteří seskočili z koní. Poté jeden z jezdců a ministr vykročili k sobě, přičemž vždy po několika krocích se zastavovali a klaněli.

„Buď pozdraven, synu faraonův, který kéž žije věčně!“ ozval se ministr.

„Buď pozdraven a žij dlouho, svatý otče,“ odpověděl následník a potom dodal:

„Táhnete pomalu, jako byste měli svázané nohy, a Nitager nejdéle za dvě hodiny stane před našimi oddíly.“

„Máš pravdu. Tvůj štáb postupuje velmi pomalu.“

„Vím také od Eunany,“ tu Ramses ukázal na důstojníka stojícího za ním a ověšeného amulety, „že jste nevyslali hlídky do úžlabin. Jenže za skutečné války by nás mohl nepřítel z té strany napadnout.“

„Nejsem tu vůdcem, nýbrž jen soudcem,“ odpověděl klidně ministr.

„A co dělá Patrokles?“

„Patrokles s řeckým plukem provází válečné stroje.“

„A můj příbuzný a pobočník Tutmosis?“

„Patrně ještě spí.“

Ramses netrpělivě dupl nohou a umkl. Byl to hezký mladík s tváří skoro ženskou, jemuž hněv a osmahlost dodávaly půvabu. Měl na sobě přiléhavou kazajku modře a bíle pruhovanou, šátek stejné barvy pod přilbicí, zlatý řetěz na krku a drahocenný meč pod levou paží.

„Vidím,“ ozval se princ, „že jedině ty, Eunano, dbáš o mou čest.“

Důstojník ověšený amulety se poklonil až k zemi.

„Tutmosis je lenoch,“ řekl následník. „Vrať se, Eunano, na své stanoviště. Ať aspoň přední stráž má velitele.“

Potom pohlédl na svou družinu, která ho okamžitě obklopila, a dodal:

„Ať mi přinesou nosítka. Jsem unaven, jako bych kámen lámal.“

„Což bohové se mohou unavit...?“ zašeptal ještě Eunana, stojící za ním.

„Jdi na své místo!“ řekl Ramses.

„A neporučíš mi, podobo měsíce, abych teď prohlédl úžlabiny?“ ptal se tiše důstojník. „Prosím, rozkaž mi, neboť ať jsem kdekoli, mé srdce spěchá za tebou, abych uhádl tvou vůli a splnil ji.“

„Vím, že jsi ostražitý,“ odvětil Ramses. „Již však jdi a dávej pozor na vše.“

„Svatý otče,“ obrátil se Eunana k ministrovi, „poroučím se vaší důstojnosti k nejpokornějším službám.“

Sotva Eunana odjel, nastal na konci pochodujícího oddílu ještě větší zmatek. Hledali následníkovu nosítka, nikde však nebyla. Zato se objevil mladík podivného vzezření, který si loktyrazil cestu mezi řeckými vojáky. Měl na sobě mušelinovou košili, bohatě vyšivanou zástěrku a zlatou šerpu přes rameno. Nade vše však byla nápadná jeho ohromná paruka z množství copánků a umělá bradka, vypadající jako kočičí ocas.

Byl to Tutmosis, největší švihák v Memfidě, který se strojil a skrápěl voňavkami i na pochodu.

„Buď pozdraven, Ramsesi!“ volal švihák a prudce odstrkával důstojníky. „Představ si, že se někam poděla tvá nosítka, musíš si tedy sednout do mých, jež sice tebe nejsou hodna, ale nejsou nejhorší.“

„Rozhněval jsi mě,“ odvětil princ. „Spíš, místo abys dohlížel na vojsko.“

Švihák se překvapeně zastavil.

„Já že spím?“ zvolal. „Ať jazyk uschne tomu, kdo říká takové lži. Protože vím, že přijedeš, už hodinu se strojím a připravuji ti koupel a voňavky...“

„A oddíl zatím postupuje bez velení.“

„Což já mám být velitelem oddílu, v němž je jeho důstojnost ministr války a takový vojevůdce jako Patrokles?“

Následník trůnu se odmlčel a zatím se Tutmosis k němu přiblížil a zašeptal:

„Jak to vypadáš, synu faraonův? Nemáš paruku, vlasy a šat máš samý prach, kůži černou a rozpraskanou jako zem v létě! Kdyby nejctihodnější královna matka spatřila tvé ubohé vzezření, vyhnala by mě ode dvora.“

„Jsem pouze unaven.“

„Pak si nastup do nosítek. Jsou tam čerstvé věnce růží, pečení ptáci a džbán kyperského vína. Ukryl jsem v táboře také Senuru,“ dodal tišeji.

„Je tu?“ zeptal se princ. Oči, před chvílí lesklé, se mu zamžily.

„Ať pokračuje vojsko vpřed,“ řekl Tutmosis, „a my tu na ni počkáme.“
Ramses jako by se byl probudil.

„Dej mi pokoj, pokušiteli! Vždyť za dvě hodiny bude bitva...“

„Jakápak bitva!“

„Tak aspoň padne rozhodnutí o mém velení.“

„Tomu se můžeš zasmát,“ usmíval se švihák. „Přisahal bych, že již včera ministr války poslal zprávu jeho svatosti s prosbou, abys velení nad memfidským sborem dostal.“

„To je jedno. Dnes bych nedovedl myslet na nic jiného než na armádu.“

„Jak hrozná je ta tvá vášeň pro válku, ve které se člověk po celé měsíce nemýje, aby jednoho krásného dne zahynul... Brr! Kdybys jen spatřil Senuru... jen se na ni podíval.“

„Právě proto se nepodívám...“ odvětil Ramses rozhodně.

Ve chvíli, kdy řadami řeckých vojáků přinášelo osm mužů prostorná Tutmosisova nosítka pro následníka trůnu, dorazil jezdec od přední stráže. Sklouzl z koně a běžel tak rychle, že mu na prsou zvonily podoby bohů a tabulky s jejich jmény. Byl to rozohněný Eunana.

Všichni se obrátili k němu, což mu zřejmě bylo příjemné.

„Erpatre, ústa nejvyšší!“ zvolal Eunana, skláněje se před Ramsesem.

„Když jsem podle tvého božského rozkazu jel v čele oddílu a bedlivě všemu věnoval pozornost, zpozoroval jsem na silnici dva krásné skarabey. Každý z těchto posvátných brouků válel před sebou blátivou kuličku přes cestu, k písčině...“

„No a co?“ přerušil ho následník.

„Rozumí se,“ pokračoval Eunana a vrhl pohled na ministra, „že jak žádá zbožnost, já i moji lidé jsme vzdali poctu zlatým podobám slunce a zastavili jsme pochod. Je to tak vážná věštba, že bez rozkazu by se nikdo z nás neopovážil jít dál.“

„Vidím, že jsi skutečně zbožný Egyptan, ač máš rysy chetitské,“ odpověděl důstojník Herhor, obrátil se k několika nablízku stojícím hodnostářům a dodal:

„Silnici dále nepůjdeme, protože bychom mohli zašlápnout posvátné brouky. Pentuere, je možno obejít silnici tou úžlabinou napravo?“

„Ano,“ odpověděl ministrův písař. „Úžlabina je dlouhá jednu míli a ústí opět do silnice právě naproti Pi-Bailu.“

„Ohromná ztráta času!“ zvolal hněvivě následník.

„Přisahal bych, že to nejsou skarabeové, ale duchové mých fénických lichvářů,“ ozval se švihák Tutmosis. „Protože zemřeli a nemohou proto ode mne dostat peníze, nutí mě, abych za trest šel pouští...“

Princova družina s napětím očekávala rozhodnutí, a proto se Ramses obrátil k Herhorovi:

„Co o tom soudíš, svatý otče?“

„Jen se podívej na důstojníky,“ odvětil kněz, „a pochopíš, že musíme jít úžlabinou.“

Nyní vystoupil vůdce Řeků, generál Patrokles, a řekl následníkovi:

„Jestliže, principi, dovolíš, můj pluk půjde dál po silnici. Naši vojáci se skarabeů nebojí.“

„Vaši vojáci se nebojí ani hrobů královských,“ odpověděl ministr. „Není tam však bezpečno, když se žádný nevrátil.“

Řek zrozpačitěl a ustoupil mezi družinu.

„Přiznej, svatý otče,“ šeptal následník, nanejvýš rozhněván, „že taková překážka by nezastavila v cestě ani osla.“

„Osel se také nikdy nestane faraonem,“ odpověděl klidně ministr.

„Pak tedy ty, ministře, převedeš oddíl úžlabinou!“ zvolal Ramses. „Nevyznám se v kněžské taktice, ostatně musím si odpočinout. Pojd' se mnou, bratranče,“ řekl Tutmosisovi a odešel k lysým pahorkům.